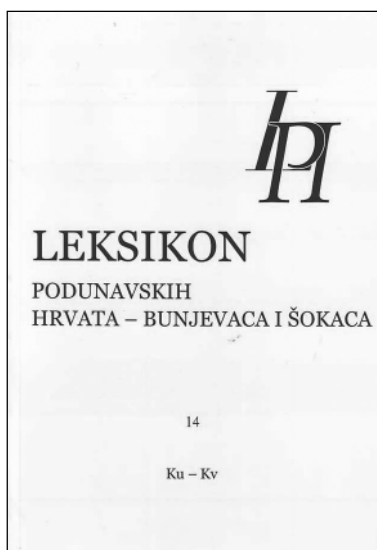

Leksikon podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca, sv. XIV. (Ku – Kv), ur. Slaven Bačić, Hrvatsko akademsko društvo, Subotica, 2019., 100 str.

Dinamika izlaženja *Leksikona podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca*, nakladnika Hrvatskog akademskog društva iz Subotice, četrnaestim je sveskom dobila na „ubrzanju“ što znači da je izlaženje između dvaju svezaka vremenski skraćeno. Tako je između dvanaestog i trinaestog sveska trebalo čekati četiri godine, a za četrnaesti dvije. Izlaskom ovog sveska obrađena je prva polovica abecede. Već na početku prikaza četrnaestog sveska valja ukazati na važnost ovog projekta kojim se obrađuje povijest i sadašnjost podunavskih Hrvata. *Leksikon* nije tek publikacija koju od 2004. izdaje Hrvatsko akademsko društvo iz Subotice, on je svojevrsna „katedra“ bačkih Hrvata – itekako nedostajuća budući da se predmet istraživanja ne nalazi ni u jednoj visokoškolskoj ustanovi u Srbiji. A da je sadržaj *Leksikona* objavljen nakon ozbiljnog rada na prikupljanju kako već poznatih činjenica, tako i novih istraživanja, govori i priznanje u Subotici (gradsko priznanje „Pro urbe“) te pohvale Leksikografskog zavoda „Miroslav Krleža“ u Zagrebu gdje je dva puta predstavljen.

Opsegom skromniji, četrnaesti svezak K (Ku – Kv) na sto stranica donosi 101 prilog 43 autora, uz 5 uputnica i 46 ilustracija. Svezak još na kraju donosi „Dopune“ u kojima je 11 članaka (životopisa, najviše sportaša) i 1 uputnica, čime se dopunjuju raniji svesci.

Završni dio slova K obrađuje pojmove, osobe, događaje, a među njima su važne teme kao što je kultura koja se proširuje na kulturne ustanove i

udruge podunavskih Hrvata (Kulturni centar bačkih Hrvata, Kulturni krug, Kulturno-prosvjetna zajednica Hrvata „Šokadija“ iz Sonte, Kulturno-umetničko društvo „Ivan Milanković“, Kulturno-umetničko društvo „Jedinstvo – Egység“, Kulturno-umetničko društvo „Jovan Mikić“, Kulturno-umetničko društvo „Matija Gubec“, i dr.). I popis društava pokazuje želju *Leksikona* za uključivanjem i onih pojmova, pojava, događaja i osoba koje su imale veze s hrvatskom zajednicom iako na prvi pogled, po svom jezičnom izričaju, ne pripadaju hrvatskom narodu u Podunavlju. Isto se odnosi i na autore natuknica.

Ovaj je svezak poseban po broju opisanih osoba koje zauzimaju više od polovice sveska, a najveći dio zauzimaju njihova prezimena Kujundžić, Kulundžić, Kulunčić..., a zastupljeno je i osam članova porodice Kuntić. Za čitatelja će zasigurno biti zanimljivo vidjeti tko je sve nosio prezime Kujundžić, a oni zauzimaju i najveći broj stranica (7-42) – ukupno ih je 40! Tako ćemo upoznati **sportaše**: Andrija – Čiča (nogo-

metaš, trener, nogometni sudac, sportski i vatrogasni djelatnik), Lajčo – Lajo (nogometnaš), Andrija (sudac, sportski djelatnik), Geza (sportski pilot i jedriličar, strojarski inženjer), Josip – Kejo (odvjetnik, gimnastičar, sportski djelatnik, sokolski prednjak), Josipa (kuglašica), Matija (kuglač), Nikola (planinar, alpinist, maratonac), Zoltán (nogometnaš, nogometni trener); **pravnike:** Ivo (pravnik, novinar, diplomat), Anka (pravica, diplomatkinja), Josip (Joso) (odvjetnik, visoki subotički gradski dužnosnik), Stanka (odvjetnica, političarka), Stipan (doktor prava, odvjetnik, visoki subotički gradski dužnosnik), Tome (pravnik, visoki subotički gradski dužnosnik); **pjesnike:** Antonija Tonka (Tona) (križarica, kulturna djelatnica, pjesnikinja), Jakov (zemljoradnik, društveni djelatnik, pisac); **umjetnike:** Goran (akademski slikar grafičar, sveučilišni profesor), Željko (Desider, Dezső) (kipar, slikar, keramičar, pedagog), Alojzije – Lozan (umjetnički graver, samouki slikar); **društvene djelatnike:** Josip (zemljoposjednik, društveni djelatnik), Lajčo (zemljoposjednik, društveni djelatnik), Luka – Striko (Strika) (pučki pjesnik, kulturni i politički djelatnik), Mata (zemljoposjednik, društveni djelatnik), Tome (zemljoposjednik, vlasnik parnoga mlina, trgovac, virilist), Vince (Vinko) (kulturni djelatnik), Zoltan (pedagoški, socijalni i kulturni djelatnik).

Najpoznatiji Kujundžići svojim su zvanjem iznimno važni za Katoličku Crkvu, a djelovanjem za kulturnu povijest podunavskih Hrvatima. Među njima su **svećenici:** Ilija Ilo (Kuluncsich, Éliás) (narodni preporoditelj, prosvjetni djelatnik, vjerski pisac), Ivan Jesse (franjevac, prozni pisac), Ivan – Ivani-

ca (kulturni djelatnik, bibliograf, prevoditelj, književnik), Nikola (pjesnik, prozni pisac), Pajo (kateheta, kulturni djelatnik, narodni preporoditelj), Đuro (doktor teologije), Efreml (Stipan, Stjepan) (franjevac), Radoslav (franjevac) i **redovnice:** Anđelina (Marija Anđelina, Anđelija, Jelena) i Janja – Mehtildis.

Nabrojana imena svakako imaju pravu „priču“ u natuknicama iz kojih saznajemo njihov doprinos razvoju sporta, umjetnosti, književnosti i općenito kulture.

Mladi povjesničari Mario Bara i Vladimir Nimčević opširno predstavljaju pojam *kuruci* – odnosno ustanike protiv Habsburške vlasti tijekom posljednje trećine XVII. st. i prvoga desetljeća XVIII. st. Drugi pojam, također opširno opisan je *kuga*, akutna infektivna bolest s iznimno čestim smrtnim ishodom – epidemije, Osim na podizanje kapela u čast sv. Roka, zaštitnika od kuge i kolere, epidemije kuge utjecale su i na to da se u sklopu kulta sv. Trojstva, koji su tijekom katoličke obnove osobito širili isusovci nakon Tridentskoga koncila (1545. – 1563.), na središnjim trgovima mnogih srednjoeuropskih gradova podižu zavjetni spomenici sv. Trojstvu radi zahvalnosti i zaštite od kuge.

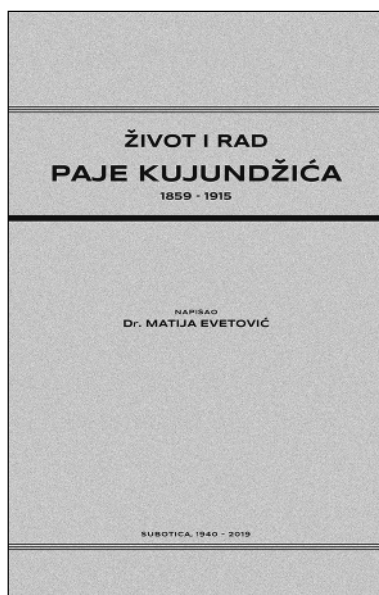
Od toponima su zastupljeni *Kupusina*, 8 km sjeverozapadno od Apatina te *Kumbaja*, selo između Aljmaša i Tavankuta, u Bačko-kiškunskoj županiji u Mađarskoj, u neposrednoj blizini današnje državne granice. U svesku je zastupljeno i nekoliko etnografskih pojmova (kulača, kunina, kurdup/kurđuk), a piše se i o biljkama (kukuruz, kudilja/konoplja). Obradena su i glasila (međuratno povremeno glasilo *Kultura* i suvremeni list za mlade *Kužiš?!).*

Još jedan vrijedan svezak *Leksikona* koji ima hrvatska zajednica u Bačkoj, u Podunavlju, a iza kojeg stoje brojni suradnici.

Katarina Čeliković

Matija Evetović, *Život i rad Paje Kujundžića : 1859 – 1915*, prir. Slaven Bačić, Hrvatsko akademsko društvo, Subotica, 2019., 203 str.

Hrvatsko akademsko društvo je 2019. godine priredilo dopunjeno izdanje iznimno važnog povijesnog djela Matije Evetovića (1894. – 1972.) o Paji Kujundžiću (1859. – 1915.), svećeniku, koji je ostavio velikoga traga u narodnom preporodu bačkih Hrvata na prijelazu devetnaestog i dvadesetog stoljeća. Ovo je treće tiskano izdanje ovoga Evetovićeve djela, ali prvi puta da je djelo tiskano u potpunosti. Ovaj Evetovićeve rad ponajprije je izlazio u nastavcima u ondašnjim *Subotičkim novinama* sve do početka Drugoga svjetskog rata. Dio tih nastavaka objavljen je 1940. godine (dakle nepotpuno djelo) u izdanju Matice subotičke, ali je čitava naklada osim dva primjerka (čuvanih kod Evetovića i Ivana Kujundžića) uništena od novih vlasti 1941. godine. Drugo izdanje ova knjiga je dobila 2005. godine kada je, na poticaj svećenika Lazara Ivana Krmpotića, Pučka kasina 1878. tiskala ovo Evetovićevo djelo. Treće tiskano izdanje ovoga Evetovićeve rada nastalo je zahvaljujući, prije svega vrijednom subotičkom kolekcionararu Petru Skenderoviću koji je došao do Evetovićeve rukopisa, nakon čega je djelo kompletirano i tiskano u izdanju Hrvatskog akademskog društva.

Knjiga *Život i rad Paje Kujundžića* u izdanju Hrvatskog akademskog društva podijeljena je u tri dijela. Prvi dio se odnosi na život Paje Kujundžića, drugi do se odnosi na njegov kulturno-društveni doprinos, a u trećem dijelu (str. 201-203) tekst Slavena Bačića pod naslovom *Sudbina knjige Matije Evetovića „Život i rad Paje Kujundžića 1859 – 1915“* u kojem Bačić iznosi „sudbinu“ Evetovićeve djela, odnosno njen put do konačnog cjelovitog objavljivanja.

Nakon „Uvodne riječi“ (str. 3-4) autora Matije Evetovića u kojoj piše o povezanosti učitelja i učenika, Ivana Antunovića i Paje Kujundžića, slijedi prvi dio knjige pod naslovom „Život Paje Kujundžića“ (str. 5-112). Prvi dio knjige je podijeljen na nekoliko poglavlja od kojih neka imaju u sebi manjih poglavlja. Na isti način je podijeljen i drugi dio knjige.

„Mladost i školovanje“ (str. 7-10) donosi osnovne podatke o obitelji Paje